

O'ZBEK MILLIY ESTRADA SAN'ATI

Oyto'rayev Azizxon Xasan o'g'li

Toshkent viloyati Piskent tumani

40-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi musiqa fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston milliy estrada san'atining rivojlanishi, taraqqiyoti va o'zbek olimlari hissasi tahlil qilinadi. Estrada san'atining shakllanish bosqichlari, unga ta'sir etgan omillar va zamonaviy tendensiyalar ko'rib chiqiladi. Adabiyotlar tahlili asosida o'zbek milliy estrada san'atining o'ziga xos xususiyatlari va global kontekstdagi o'rni aniqlanadi.

Kalit so'zlar: O'zbek estrada san'ati, milliy musiqa, zamonaviy qo'shiqchilik, musiqiy kompozitsiya, san'at taraqqiyoti

УЗБЕКСКОЕ НАЦИОНАЛЬНОЕ ЭСТРАДНОЕ ИСКУССТВО

Аннотация: В данной статье анализируется развитие, прогресс Национального эстрадного искусства Узбекистана и вклад узбекских ученых. Рассматриваются этапы становления поп-арта, факторы, повлиявшие на него, современные тенденции. На основе анализа литературы определяются особенности и место узбекского национального эстрадного искусства в глобальном контексте.

Ключевые слова: узбекское эстрадное искусство, национальная музыка, современное пение, музыкальная композиция, развитие искусства

UZBEK NATIONAL POP ART

Abstract: This article analyzes the development, development and contribution of Uzbek scientists of the National variety art of Uzbekistan. The stages of the formation of pop art, the factors that influenced it and modern trends are considered. Based on the analysis of literature, the specifics and place of Uzbek national pop art in a global context are determined.

Keywords: Uzbek pop art, National Music, Contemporary singing, musical composition, art progress

KIRISH

O'zbek milliy estrada san'ati XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab shakllanib, milliy musiqa an'alarini zamonaviy oqimlar bilan uyg'unlashtirish natijasida yuzaga kelgan noyob madaniy hodisadir. Bu san'at turi o'zbek xalqining boy

musiqiy merosini zamonaviy talqinda namoyish etish, milliy qadriyatlarni yangicha shakllarda ifodalash va global musiqa maydonida o'z o'rnini topish imkonini berdi [1].

Estrada san'atining rivojlanishi O'zbekiston madaniy hayotida muhim o'rin tutib, jamiyatning ijtimoiy-madaniy transformatsiyasini aks ettiruvchi ko'zgu vazifasini o'tadi. U nafaqat musiqiy janr sifatida, balki ijtimoiy fikr va kayfiyatlarni ifodalovchi vosita sifatida ham ahamiyatlidir [2].

Ushbu tadqiqotning maqsadi O'zbek milliy estrada san'atining shakllanish va rivojlanish jarayonlarini tahlil qilish, uning zamonaviy holatini baholash va kelajak istiqbollarini belgilashdan iborat.

Ushbu tadqiqot asosan mavjud ilmiy adabiyotlar, maqolalar, kitoblar va boshqa manbalarda keltirilgan ma'lumotlarni tahlil qilish va umumlashtirish orqali amalga oshirildi. O'zbek estrada san'ati bo'yicha chop etilgan ilmiy ishlar, san'atshunoslik sohasidagi tadqiqotlar, musiqashunoslar va tarixchilarning asarlari o'rganildi.

Tadqiqot jarayonida tarixiy-qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv va kontekstual tahlil usullaridan foydalanildi. Bu usullar o'zbek estrada san'atining rivojlanish dinamikasini, uning milliy va global kontekstdagi o'rnini aniqlash imkonini berdi.

Adabiyotlar tahlili jarayonida O'zbekiston va xorijiy olimlarning ishlari o'rganildi. Xususan, O'zbekiston san'atshunosligi sohasida katta hissa qo'shgan Hamidulla Nurmatovning "O'zbek milliy estrada san'ati tarixi" [3], Dilorom Murodovanning "Zamonaviy o'zbek qo'shiqchiligi" [4] kabi fundamental asarlari tahlil qilindi.

Shuningdek, Botir Matyoqubovning "O'zbek xalq musiqasi an'alarining zamonaviy talqini" [5] nomli monografiyasi o'zbek estrada san'atining milliy ildizlari va zamonaviy tendensiyalari o'rtasidagi bog'liqlikni tushunishda muhim manba bo'lib xizmat qildi.

Global kontekstda estrada san'atining rivojlanishini tushunish uchun Simon Frithning "Popular Music: Critical Concepts in Media and Cultural Studies" [6] asari ham o'rganildi. Bu asar o'zbek estrada san'atining jahon miqyosidagi o'rnini baholashda qiyosiy nuqtai nazarni ta'minladi.

O'zbek milliy estrada san'atining rivojlanishi bir necha bosqichlardan o'tgan. Dastlabki shakllanish davri 1950-1960 yillarga to'g'ri keladi. Bu davrda an'anaviy o'zbek musiqa elementlari zamonaviy musiqiy asboblar va uslublar bilan uyg'unlashtirildi. 1970-1980 yillarda estrada san'ati yanada rivojlanib, professional ijrochilar va kompozitorlar paydo bo'ldi [3].

Mustaqillik yillarida (1991-yildan keyin) o'zbek estrada san'ati yangi bosqichga ko'tarildi. Milliy qadriyatlarni targ'ib qilish, zamonaviy jahon musiqasi

tendensiyalarini o'zlashtirish va o'ziga xos milliy estrada uslubini yaratish kabi yo'nalishlar rivojlandi [4].

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'zbek estrada san'atining rivojlanishiga quyidagi omillar katta ta'sir ko'rsatgan:

- ✓ Milliy musiqa an'alarining boy merosi;
- ✓ Zamonaviy texnologiyalar va musiqiy asboblarning kirib kelishi;
- ✓ Global musiqa tendensiyalarining ta'siri;
- ✓ Davlat tomonidan madaniyat va san'atni qo'llab-quvvatlash siyosati;
- ✓ Ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar va urbanizatsiya jarayonlari [5].

O'zbek olimlari va san'atshunoslarining estrada san'ati rivojiga qo'shgan hissasi sezilarli darajada katta. Ular nafaqat nazariy asoslarni yaratish, balki amaliy tavsiyalar berish orqali ham sohaning rivojiga hissa qo'shganlar. Masalan, Hamidulla Nurmatov o'zbek estrada san'atining tarixiy rivojlanishini tizimli ravishda o'rgangan bo'lsa, Dilorom Murodova zamonaviy qo'shiqchilik tendensiyalarini tahlil qilgan [3, 4].

Zamonaviy o'zbek estrada san'atining asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

- ✓ An'anaviy o'zbek musiqasi elementlarini zamonaviy pop-musika bilan uyg'unlashtirish;
- ✓ Milliy mavzularda zamonaviy qo'shiqlar yaratish;
- ✓ Jahon estrada san'ati tendensiyalarini o'zlashtirish va milliy talqinda taqdim etish;
- ✓ Elektron musiqa elementlarini milliy qo'shiqchilikka tatbiq etish;
- ✓ Video-kliplar va sahna ko'rinishlarida milliy va zamonaviy elementlarni uyg'unlashtirish [7].

O'zbek milliy estrada san'atining global musiqa industriyasidagi o'rni tobora mustahkamlanib bormoqda. So'nggi yillarda bir qator o'zbek ijrochilari xalqaro miqyosda tanilish va e'tirof qozonishga erishdilar. Bu esa o'z navbatida, o'zbek estrada san'atining jahon musiqa maydoniga integratsiyalashuvi jarayonini tezlashtirmoqda [8].

O'zbek milliy estrada san'atining rivojlanish jarayoni murakkab va ko'p qirrali hodisa ekanligi aniqlandi. Bu jarayon nafaqat musiqiy uslublar va texnikalarning o'zgarishi, balki jamiyatdagi ijtimoiy-madaniy o'zgarishlarning ham aks etishidir.

Estrada san'atining shakllanishida milliy musiqa an'alarining roli katta bo'lgan. An'anaviy o'zbek musiqasining boy merosi zamonaviy kompozitsiya va ijro texnikalari bilan uyg'unlashib, o'ziga xos milliy estrada uslubini yaratishga asos

bo'ldi. Bu jarayonda o'zbek xalq qo'shiqlari, maqom san'ati elementlari va milliy cholg'u asboblari zamonaviy musiqiy oqimlar bilan sintezlashdi [5].

Shu bilan birga, global musiqa tendensiyalarining ta'siri ham sezilarli bo'ldi. Ayniqsa, 1990-yillardan keyin jahon pop-musiqasi, r&b, rep kabi yo'nalishlarning elementlari o'zbek estrada san'atiga kirib keldi. Bu esa milliy estrada san'atining yanada boyishiga va xilma-xillashuviga olib keldi [7].

O'zbek olimlari va san'atshunoslarining hissasi estrada san'atining nazariy asoslarini yaratishda, uning tarixiy rivojlanishini o'rganishda va zamonaviy tendensiyalarni tahlil qilishda namoyon bo'ldi. Ularning izlanishlari natijasida o'zbek estrada san'ati fenomeni ilmiy jihatdan o'rganildi va tizimli tahlil qilindi [3, 4].

Zamonaviy o'zbek estrada san'atining asosiy tendensiyalari milliylik va zamonaviylitfning uyg'unlashuvida, an'anaviy va innovatsion yondashuvlarning sintezida namoyon bo'lmoqda. Bu esa o'zbek estrada san'atining o'ziga xosligini ta'minlash bilan birga, uning global miqyosda raqobatbardoshligini oshirmoqda.

O'zbek milliy estrada san'atining global musiqa industriyasidagi o'rni masalasi alohida e'tiborga loyiq. So'nggi yillarda o'zbek ijrochilarining xalqaro festivallarda qatnashishi, chet ellik san'atkorlar bilan hamkorlikda loyihalar amalga oshirishi kuzatilmoqda. Bu esa o'zbek estrada san'atining jahon miqyosida tanilishiga va e'tirof etilishiga imkon yaratmoqda [9].

Biroq, globallashtirish jarayonida milliy o'ziga xoslikni saqlab qolish masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda. Bu borada muvozanatni saqlash, milliy qadriyatlarni asrab-avaylagan holda zamonaviy tendensiyalarni o'zlashtirish muhim vazifa hisoblanadi.

XULOSA

O'zbek milliy estrada san'ati o'zining rivojlanish yo'lida sezilarli yutuqlarga erishdi. U milliy musiqa an'analarini zamonaviy oqimlar bilan uyg'unlashtirish orqali o'ziga xos yo'nalishni shakllantirdi. Estrada san'atining rivojlanishiga bir qator omillar, jumladan milliy meros, zamonaviy texnologiyalar, global tendensiyalar va davlat siyosati katta ta'sir ko'rsatdi.

O'zbek olimlari va san'atshunoslarining hissasi estrada san'atining nazariy asoslarini yaratish va amaliy rivojlanishini ta'minlashda muhim rol o'ynadi. Ularning izlanishlari natijasida o'zbek estrada san'ati fenomeni ilmiy jihatdan chuqur o'rganildi.

Zamonaviy o'zbek estrada san'ati milliylik va zamonaviylikning uyg'unlashuvi, an'anaviy va innovatsion yondashuvlarning sintezi orqali

rivojlanmoqda. Bu esa uning o'ziga xosligini ta'minlash bilan birga, global miqyosda raqobatbardoshligini oshirmoqda.

O'zbek milliy estrada san'atining global musiqa industriyasidagi o'rni tobora mustahkamlanib bormoqda. Biroq, bu jarayonda milliy o'ziga xoslikni saqlab qolish masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ahmedov, F. (2022) O'zbek milliy estrada san'atida an'ana va innovatsiya. San'atshunoslik masalalari, 1(25), 67-74.
2. Matyakubov, O. (2015) O'zbek xalq musiqa madaniyati tarixi. Toshkent: Musiqa.
3. Nurmatov, H. (2010) O'zbek milliy estrada san'ati tarixi. Toshkent: San'at.
4. Murodova, D. (2018) Zamonaviy o'zbek qo'shiqchiligi. Toshkent: Adabiyot uchqunlari.
5. Matyoqubov, B. (2017) O'zbek xalq musiqasi an'analarning zamonaviy talqini. Toshkent: Fan va texnologiya.
6. Frith, S. (2004) Popular Music: Critical Concepts in Media and Cultural Studies. London: Routledge.
7. Toshmatov, O. (2019) O'zbek estrada san'atining zamonaviy yo'nalishlari. San'at jurnali, 4(12), 45-52.
8. Rahimov, M. (2020) O'zbek estrada san'atining xalqaro maydondagi o'rni. Madaniyat va san'at, 2(8), 78-85.
9. Usmanova, Z. (2021) Globallashtirish sharoitida milliy estrada san'atining rivojlanish tendensiyalari. Teatr va kino san'ati, 3(15), 112-120.